

SISUKORD

ÕPETAJALE	4
1. SUHTLEMINE, VAJADUSED JA VÄÄRTUSED	5
2. ENDA VÄÄRTUSTAMINE JA AVAMINE	17
3. KÕLBLUSNORMID JA KÄITUMINE	24
4. SUHTLEMISE KOMPONENDID	33
5. SUHTLEMISVAHENDID JA -OSKUSED	39
6. ERINEVUSTE ARVESTAMINE	48
7. KONFLIKTIDE LAHENDAMISE KUNST	55
8. OMA KÄITUMISE PEREMEES	61
9. PROBLEEMIDEGA TOIMETULEK	69
10. KRIIS JA KRIISIABI	73
11. SUHTED JA NENDE MUUTUMINE	80
ÕPIKU ILLUSTRATSIOONIDEST	87
MÕTTETERI JA VANASÕNU	88

ÕPETAJALE

Suhtlemisõpetus on aine, mida iseloomustab õigete vastuste variatiivsus ja mis nõuab õpetajalt seetõttu paindlikkust eriarvamuste ilmnemisel. Teisalt annavad just vastuste paljusus ning nende aktsepteerimine tunnille lisaväärtuse.

Õppekava eesmärgina välja toodud *väärtuskasvatus ja sallivuse arendamine* on suhtlemisõpetuse tundides saavutatav ennekõike siis, kui õpetaja ise on *avatud ning valmis väärtustama ja lugu pidama iga õpilase isiklikust elukogemusest*.

Õpetajaraamat on üles ehitatud järgmiselt.

- 💧 Teema asetuse inimeseõpetuse aine õppekavas.
- 💧 Teema käsitlemise eesmärk.
- 💧 Lisateave õpetajale, mis kujutab endast soovituslikku lisamaterjali teema laiemaks käsitlemiseks. Teooria on eelkõige abimaterjaliks õpetajale ning vajab õpilase jaoks lihtsustamist.
- 💧 Õpilaste küsimused, mis annavad vihjeid, millised probleemid võivad noori konkreetse teema juures huvitada.
- 💧 Metoodilised näpunäited ehk soovitused teema käsitlemiseks. Konkreetse õppemeetodi peaks ikkagi valima iga õpetaja ise, arvestades üldisi õpetuslikke-kasvatuslikke eesmärke, õpilaste individuaalseid iseärasusi, klassi taset, õppevahendite olukorda, töö tempot klassis ja oma isiksuseomadusi.
- 💧 Töövihiku ülesannete kommentaarid ja lisaülesanded.

Vanasõnade käsitlemine pärast iga peatüki läbimist arendab õpilase analüüsioskust ning suunab kasutama peatüki läbimisel omandatud materjali, aidates sellel kinnistuda. Vanasõnade analüüs annab õpilasele tagasisidet sellest, kas ta on teemat mõistnud. Õpilaste arvamusi on soovitatav analüüsida klassis.

Õpetajaraamatu loetavuse huvides on loobutud viidetest teksti keskel. Täpsemat lisainformatsiooni leiata vajadusel iga peatüki järel esitatud kasutatud kirjandusest. Õpetajaraamatu lõpus toodud mõtteteri ja vanasõnu saab rakendada tundide rikastamisel.

Loodame, et ka õpetajal endal on huvitav lugeda seda, mida ta tegelikult juba teab!

Lahedaid suhtlemisõpetuse tunde!

Margit Kagadze
Katriin Kullasepp
Worcester – Tallinn – Kärddla
Kevad 2005

1. SUHTLEMINE, VAJADUSED JA VÄÄRTUSED

Inimeseõpetuse aine õppekava teema

Inimene sotsiaalsetes suhetes
Suhtlemine iseendaga
Sotsiaalne kompetentsus

Eesmärk

Näidata, kuidas suhtlemine on seotud vajaduste ja väärtustega. Vajaduste ja väärtuste käsitlemine aitab selgitada, miks inimene suhtleb ja millised on põhilised suhtlemisviisid. Suhtlemisviiside najal on ühtlasi võimalik kirjeldada, miks inimene eelistab suhelda ühtede inimestega rohkem kui teistega.

Väärtuste kaudu saab kujundada õpilases arusaamise sellest, miks üks või teine inimene eelistab üht või teist käitumisviisi ning miks inimeste tavapärased suhtlemisstiilid erinevad.

Väärtuste teema käsitlemine lähtuvalt seisukohast, et ainuõiged väärtused puuduvad, aitab arendada sallivust suhtlemisel inimestega, kellel on teistsugused arusaamad.

Lisateave õpetajale

- Sotsiaalne võrgustik ja sellelt saadav toetus
- Vajaduste käsitlusi psühholoogias
- Saavutustarve, ühinemistarve, vajaduste püramiid ja selle kriitika
- Sisemine ja väline motivatsioon
- Väärtuse mõiste ja väärtuste liigid
 - Seitse väärtuste alaliiki (Peeter Põld)
 - Traditsioonilised, modernistlikud ja postmodernistlikud väärtused (Ronald Inglehart)
 - Individualistlikud ja kollektivistlikud väärtused (Shalom Schwartz)
 - Instrumentaalsed, seesmised ja segaväärtused (Louis Pojman)
 - Suhtelised ja universaalsed põhiväärtused (Peter Jarvis)

Psühholoogia käsitleb vajadusi kui ajendeid, mis motiveerivad inimest, pannes teda otsima teid vajaduste rahuldamiseks. Suhtlemist võib vaadelda kui instrumenti, mis seda võimaldab. Seega on suhted otsekui lisaressurss, mis lihtsustab elus hakkama saamist. Suhete kaudu kogeb inimene mitmesugust toetust, mis aitab kaasa heaolutunde loomisele.

Õpikus eristatakse kolme tüüpi toetust, mida inimene võib teistelt saada: **materiaalne** (näiteks asjade laenamine jne), **emotsionaalne**, mis aitab tunne-

tega hakkama saada või pingeid vähendada (näiteks räägin kellegagi ja see aitab mul rahuneda) ning **informatiivne** kui vajaliku teabe saamine (näiteks küsin, mida tuleks arvestada pangalaenu võtmisel).

Vajaduste käsitlusi on mitmeid. Paljudes õpikutes tuuakse ära humanistliku psühholoogia esindaja Abraham Maslow' vajaduste püramiid, mis jaotab vajadused järgmiselt: füsioloogilised vajadused, turvalisus-, armastus-, ühtekuuluvus-, tunnustus- ja eneseteostusvajadus. Maslow' teooria järgi on iga järgmise vajaduse rahuldamise eelduseks eelmise rahuldamine. Nimetatud klassikaline mudel aitab küll selgitada inimese käitumist, kuid sellel on ka nõrgad küljed. Näiteks tekib Maslow' mudeli puhul vastuolu teooria ja reaalse elu vahel, kuna inimene võib ennast teostada, kuigi tema alumiste tasandite vajadused on rahuldamata. Maslow' vajaduste hierarhia teooria kehtib pigem pikemas perspektiivis.

David McClellandi poolt uuritud **saavutusvajadus** avaldub soovis teha kõike võimalikult hästi. Inimesed erinevad edu saavutamise soovi poolest. Tunnis võiks seda seostada näidetega elust: soov saada häid hindeid, lõpetada hästi põhikool ja minna gümnaasiumisse, teha edusamme 300 meetri jooksus, kirjutada luuletusi, et neid ka avaldada jne.

Orienteerumine saavutustele ja eesmärkidele võib suhteid kahjustada, kuna ajaline ressurss ja tähelepanu pole sel juhul koondunud suhetele. Ent **inimese saavutusvajadus võib olla seotud ka suhete loomise ja hoidmisega.**

Henry A. Murray tarvete teooria nimetab **ühinemistarbeks** seda, mis motiveerib sotsialiseerumist, koos tegutsemist, sõprussuhete loomist.

Lisaks sotsiaalsele toetusele, mida suhtlemine inimesele pakub, saab suhtlemismotiivide (miks ma suhtlen?) lahtimõtestamisel viidata **seesmisele ja välisele motivatsioonile**. Esimese näiteks on algklassiõpilane, kes tahab hästi õppida, kuna tal on plaan saada ministriks, teisel juhul motiveerib õpilast vaid soov saada häid hindeid.

Terminit **väärtus** (ladinakeelsest sõnast *valere*, mis tähendab *väärt olema*) saab käsitleda nii laiemalt kui kitsamalt. Laiemas tähenduses kasutatakse väärtuse mõistet kogu hinnanguskaala kohta, mis hõlmab nii positiivsed, neutraalsed kui ka negatiivsed väärtused. Kitsamalt on väärtus sünonüümiks sõnadele *hea* ja *väärtuslik*. Väärtusteooria (aksioloogia) kasutab laiemat tähendust.

Väärtuste käsitlemisel tuleks eristada indiviiditasandit ja kultuuritasandit, kuna inividid ei pruugi väärtustada sedasama, mida väärtustab ühiskond tervikuna, või siis samas ulatuses.

Väärtusi saab liigitada mitmeti, siinkohal toome välja viis võimalust.

I. Seitse väärtuste alaliiki

Peeter Pöld (1993) on jaganud väärtused kuude rühma, kusjuures eetilised väärtused sisaldavad omakorda veel seitsmendat alaliiki – usulisi väärtusi. Kasvatuse käigus tuleks tähelepanu pöörata kõikidele väärtustele, kuid eetilisi väärtusi peab Pöld kõige olulisemaks.

1) **Vitaalsed väärtused**

Kehaline tervis, sellega ühenduses jõud, osavus, meelte teravus.

2) **Majandus-tehnilised väärtused**

Siin maksab kasulikkuse põhimõte. Majanduse ja tehnika eesmärk on anda inimesele tarvilikud vahendid, mida ta vajab eesmärkide saavutamiseks. Kehitub põhimõte: võimalikult vähese jõukuluga saavutada võimalikult palju. Näiteks tuleb väikele lapsele õpetada, kuidas riietuda, hambaid pesta, iseseisvalt süüa jne.

3) **Tunnetuslikud väärtused**

Tunnetusväärtused on eeskätt õpetusse puutuvad (nt loogiline mõtlemine). Nad tulevad arvesse siis, kui inimene tahab enese üle järele mõelda ja endas selgusele jõuda.

4) **Esteetilised väärtused**

Siia kuuluvad kunstielamused, isikliku elustiili väljaarendamine jne. Kasvatases leiavad esteetilised väärtused rakendamist mängus, milles avaldub vaba looming.

5) **Õiguslikud väärtused**

Õigus määrab vahekorra nii üksikute isikute, üksikisiku ja ühiskonna kui ka riikide vahel. Õiguse põhimõtteks on kindlustada igale indiviidile maksimaalne tegevusvabadus, kaitstes ühtlasi ühiskonna huve. Õiguse piirid määrab kõlblus – korrast lugupidamine, õiguse austamine, kaasinimeste huvide respektierimine, ühistunne, ühtehoidmine.

6) **Eetilised väärtused**

Siia alla kuuluvad individuaalsed (iseendast lugupidamine ja kohusetunne), sotsiaalsed (kaaslastest lugupidamine ja sotsiaalne meelsus), humaansed (alandlikkus ja andumus) ning usulised väärtused. Kõlbeline kasvatus võiks olla kõrgemaks väärtuseks.

II. **Traditsioonilised, modernistlikud ja postmodernistlikud väärtused**

Ronald Inglehart (Mikk, 1999) on käsitlenud erinevates ühiskondades kehtivaid väärtusi moderniseerumise ja postmoderniseerumise seisukohalt. **Traditsioonilises ühiskonnas** on keskseks väärtuseks religioossed ja kogukondlikud normid. Sellises ühiskonnas elavad inimesed peavad oluliseks jumalat, suurt perekonda, tööd ja rahvust. **Modernses ühiskonnas** on kesksel kohal saavutusmotivatsioon. Niisuguse ühiskonna liikmed väärtustavad sihikindlust ja rasked tööd, mida tuleb teha, et jõuda eesmärgile. **Postmodernses ühiskonnas** pööravad inimesed vähem tähelepanu rahale ja raskele tööle ning peavad oluliseks näiteks sõpru ja vaba aega ning looduse eest hoolitsemist. Postmo-

dernne inimene on vähemuste suhtes sallivam, ühtlasi hinnatakse niisuguses ühiskonnas indiviidi eneseteostust kõrgemalt kui perekondlike väärtusi.

III. Individualistlikud ja kollektivistlikud väärtused

Shalom Schwartz on koondanud üksikväärtused kahte kategooriasse – individualistlikud ja kollektivistlikud (Mikk, 1999). Nimetatud kategooriad ei ole vastandid, pigem on tegemist teatud tüüpi väärtustega, mis esinevad igas kultuuris, kusjuures kord rõhutatakse rohkem üht, kord teist. **Individualistlikus ühiskonnas** peetakse oluliseks saavutusi, hedonismi, võimu, iseseisvust ja stimulatsiooni. Samuti mõningaid üldisi väärtusi, nagu näiteks rahu maailmas, sotsiaalne õiglus, võrdsus. **Kollektivistlikus ühiskonnas** väärtustatakse ennekõike traditsioone, konformismi, heatahtlikkust ja turvalisust. Enamik universaalseid väärtusi (nt sallivus, ilu maailmas ja tarkus) võivad ühtaegu teenida nii individuaalseid kui kollektiivseid huve.

IV. Instrumentaalsed, seesmised ja segaväärtused

Louis Pojman (2005) on jaganud väärtused kolme kategooriasse:

- ✓ instrumentaalsed väärtused,
- ✓ seesmised väärtused,
- ✓ segaväärtused.

Instrumentaalsed väärtused on need, mida peetakse heaks või soovimisvääreks nendega kaasnevate tagajärgede pärast. Näiteks tervis, mis on justkui väärtus iseenesest ja samas ka eeldus saavutamaks teisi asju, nagu näiteks õnn ja loominguiline tegevus.

Seesmised väärtused on need, mida peetakse heaks või soovimisvääreks nendega kaasnevate tagajärgede pärast. Näiteks nauding on iseenesest hea ja valu halb.

Segaväärtused on need, mis on heaks või soovimisvääreks nendega kaasnevate tagajärgede pärast. Näiteks teadmised.

V. Suhtelised ja universaalsed põhiväärtused

Peter Jarvis on lahterdanud põhiväärtused suhtelisteks ehk **kultuuritraditsioonist tulenevaiks** ning universaalseteks ehk **üldinimlikeks** (Juurak, 2001).

Esimesse gruppi kuuluvad need põhiväärtused, mis tulenevad otseselt rahva ajaloost ja kultuurist ning on omased ainult sellele kindlale rahvale. Suhtelistest väärtustest lähtuvat moraali nimetab Jarvis suletud moraaliks, kuna see ei võimalda erinevatel kultuuridel ja rahvastel probleemideta suhelda.

Teise gruppi kuuluvad sellised põhiväärtused, mis on põhimõtteliselt vastuvõetavad kõikidele inimestele, rahvastele ja ühiskondadele. Need on tuletatud üksikindiviidi, mitte rahvuse huvidest, nagu näiteks sallivus, lugupidav suhtumine teise inimesse. Üldinimlikest väärtustest lähtuvat moraali nimetab Jarvis avatud moraaliks.

Kokkuvõtteks võib öelda, et väärtusi saab liigitada indiviidist või ühiskonnast lähtudes. Enamasti on ühiskonnas siiski enamik väärtusi esindatud, kuigi nende osatähtsus võib kultuuriti kõikuda.

Õpilased küsivad

Miks ma suhtlen?

Miks ma just niimoodi suhtlen?

Mida ma pean elus oluliseks?

Mis on õige ja mis väär?

Kuidas ja millal on koolis õpitust kasu?

Metoodilised soovitused

Tegemist on tundliku valdkonnaga, mille käsitlemisel on oluline rõhutada vajaduste ja väärtuste subjektiivsust ning ainuõigete vastuste puudumist. Kaaslaste jälgimise kaudu saab õpilase juhtida eneseanalüüsini, mis aitab tal selgusele jõuda, millised on tema enda vajadused ja mida ta väärtustab.

Käsitledes tunnis lisaks õpikus esitatud teabele ka teoreetilist materjali õpetajaraamatust või mujalt, on vaja õpilastele selgitada, mis on erinevates lähenemistes sarnast ja mis erinevat ning kuidas on kõik need teooriad seotud suhtlemisega.

Kasutatud ja soovitatav kirjandus

Bachmann, T., Maruste, R. Psühholoogia alused. Ilo, 2002.

Hess, B. B., Markson, E. W., Stein, P. J. Sotsioloogia. Külim, 2000.

Juurak, R. Põhiväärtused. Haridus. Nr 4, 2001, lk 2–5.

Mikk, J. Väärtuskasvatus õppekirjanduses. Artiklite kogumik. OÜ Vali Press, 1999.

Pojman, L. P. Eetika. Õiget ja väära avastamas. Tallinn, 2005.

Põld, P. Üldine kasvatusõpetus. Tartu Ülikool, 1993.

Tuulik, M. Eetika ja moraal. Ilo, 2002.

Tuulik, M. Eetika. Moraal. Kõlblus. EKK, 1997.

Uljas, J., Rumberg, T. Psühholoogia gümnaasiumile. Koolibri, 2001.

Vadi, M. Organisatsioonikäitumine. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2000.

VAJADUSED

TV 1. ÜLESANNE

Aitab õpilasel integreerida teoreetilisi teadmisi praktilistega ning teadvustada omaenese rolli suhete loomisel ja hoidmisel.

A. Kinnistab läbi paarilise vastuste analüüsi vajadusi puudutavaid teadmisi ja suunab õpilase oma vajadusi analüüsima.

B. Arendab õpilases oskust pakkuda abi teatud tüüpi vajaduste rahuldamiseks.

Näide

Minu sõber on hädas matemaatika ülesannetega. Ta ei suuda enam koduseid töid teha, ta tuju on halb ja ta väldib sõpradega suhtlemist. Pakun talle abi, et sõber uuesti järje peale aidata.

TV 2. ÜLESANNE

Aitab õpilasel ära tunda erinevaid vajadusi ja kinnistab vastavaid teadmisi.

Näide

Füsioloogilised vajadused: unevajadus hommikul.

Sotsiaalsed vajadused: suhtlemine sõpradega korvpallivõistlusel.

Psühholoogilised vajadused: sõpradepoolse tunnustuse vajadus.

TV 3. ÜLESANNE

Selgitab, milline on vajaduste roll teiste inimestega suhtlemisel.

Arendab õpilases oskust leida viise, kuidas rahuldada konkreetseid vajadusi ning seostada neid teatud tüüpi või konkreetsete inimestega (spetsialistidega), kes suudavad abi anda.

Aitab õpilasel teadvustada teiste inimeste ja suhete tähtsust elus.

Näide

Toomas ei julgenud paluda Katit klassiõhtul tantsima. Kalle taipas, miks tema pinginaaber nii kohmetu on, ning sosistas ise Katile kõrva, et Toomas tahab talle midagi öelda.

TV 4. ÜLESANNE

Juhib läbi mitmesuguste situatsioonide kirjelduste ja neile lahenduste otsimise tähelepanu asjaolule, et inimene vastutab selle eest, kuidas teised end tunnevad.

Suunab õpilase mõtlema, kuidas ta ise saab aidata suurendada teiste heaolu. Tõstab õpilase teadlikkust ümbritsevate inimeste vajadustest.

Näide

Nägemispuudega noormees soovib tänavat ületada.

Asjakohane oleks teda viisakalt kõnetada ja küsida, kas ta vajab abi. Ühtlasi võiks anda talle teada, millal süttib valgusfooris roheline tuli, et ta saaks turvaliselt üle tee minna.

TV 5. ÜLESANNE

Suunab mõtlema selle üle, et nõu ja abi võib küsida erinevatelt inimestelt. Teinekord ei ole õpilane endale teadvustanud, et ta võib pöörduda küsimusega lisaks sõbrale ka õpetaja, tuttava või – mõnes olukorras – isegi võõra poole.

B osa aitab õpilasel näha, milline on tema enda roll teiste abistamisel: vahel võib alguses tühisena näiv nõuanne või hea sõna kaaslast aidata ja tal tuju paremaks teha.

Näide

Õpetaja: „Kuidas kodust ülesannet lahendada?“

Naaber: „Kas te olete nõus aitama mul õue/tänavat/koridori puhastada?“

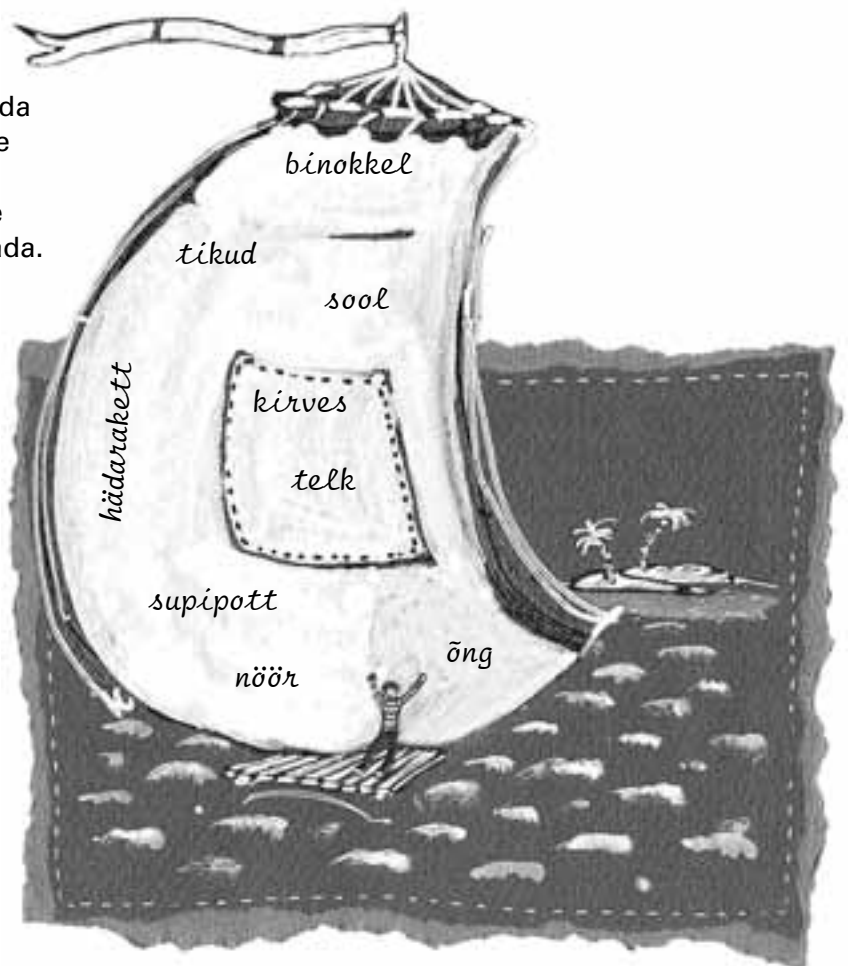
Sõber: „Kas ma näen nende teksadega normaalne välja?“

Võõras: „Vabandage, kui palju kell on?“

TV 6. ÜLESANNE

Suunab mõtlema selle üle, mida antud olukorda sattunud inimene kõige enam vajab ja milliste vajaduste rahuldamine aitab eesmärki saavutada. Ülesanne arendab loovust.

Näide

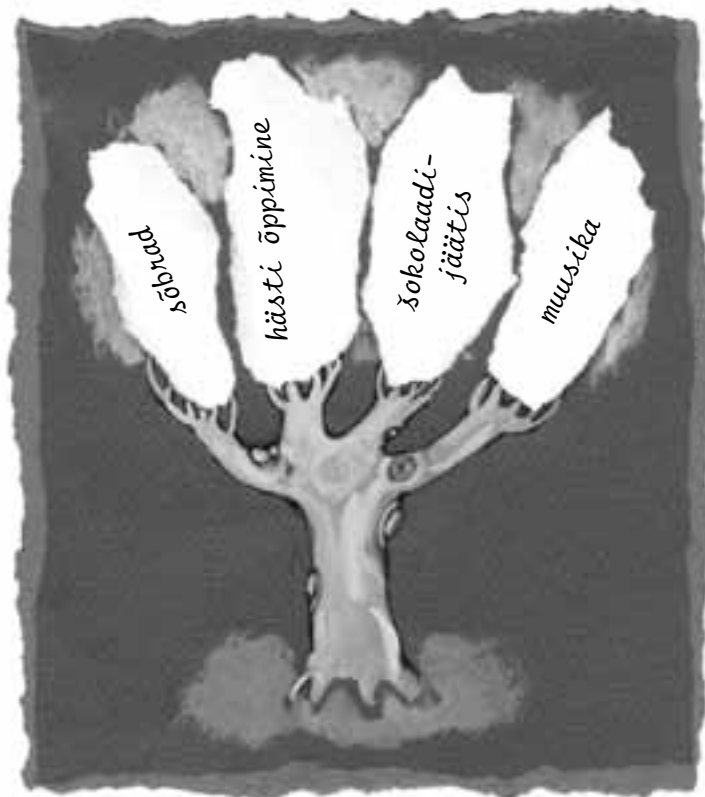

VÄÄRTUSED

TV 7. ÜLESANNE

Suunab õpilase mõtlema sellele, mida ta väärtustab, ning arendab eneseanalüüsi oskust. Aitab kinnistada õpikus esitatud teoreetilisi teadmisi.

Näide

TV 8. ÜLESANNE

Suunab analüüsima erinevaid väärtushinnanguid kirjanduslike tegelaskujude kaudu. Samastumine tegelaskujudega aitab rääkida isiklikel teemadel mugavamalt.

Näide

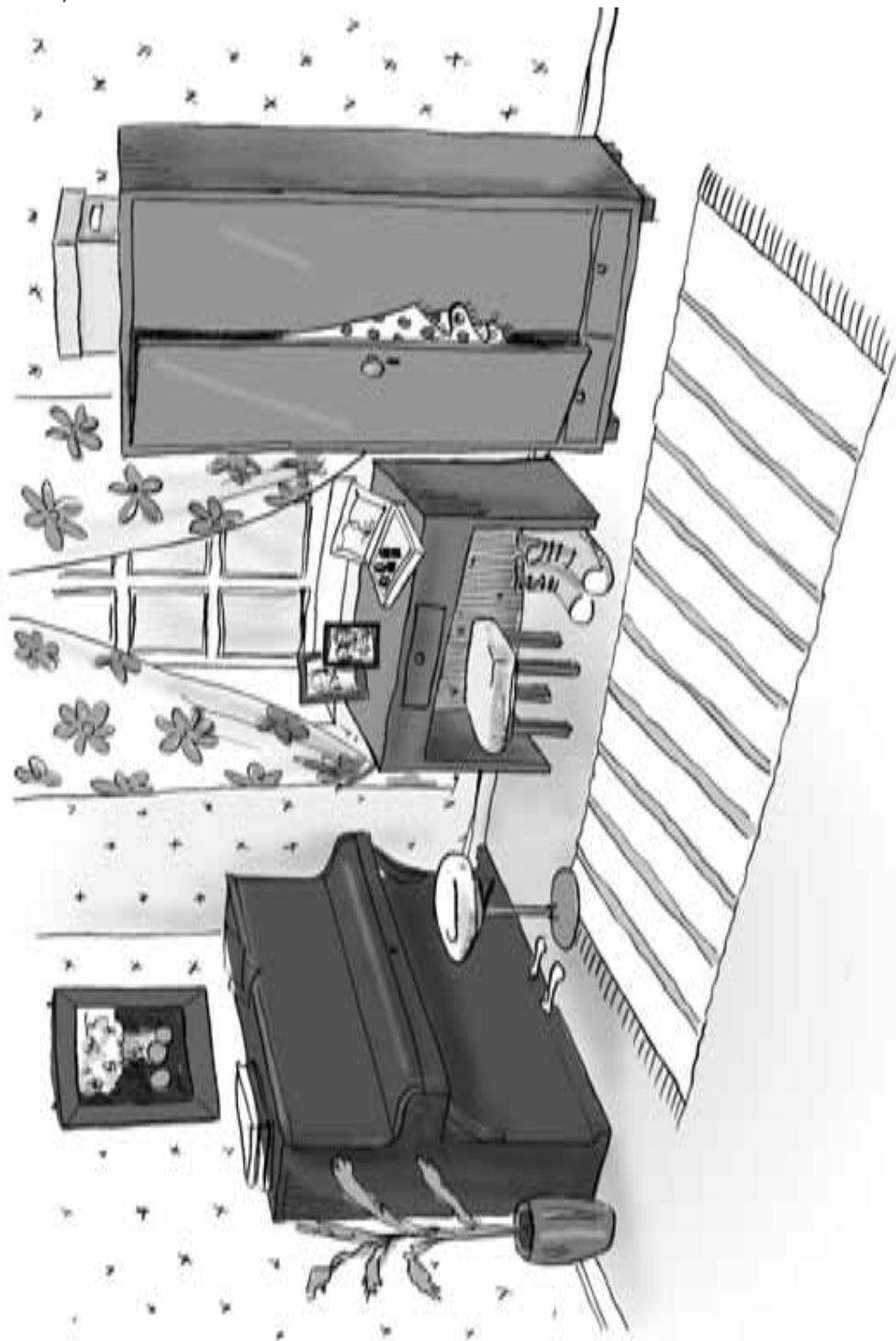
„Kevade“: Arno – hindas lugemist, õppimist, endasse süvenemist.

„Alice imedemaal“: Alice – hindas seiklusi, avastamisrõõmu.

TV 9. ÜLESANNE

Suunab õpilase mõtlema selle üle, mis teda kodus ümbritseb ja kuidas tema asjad teda iseloomustavad; ühtlasi treenib mälu.

Lisapilt analüüsimiseks

TV 10. ÜLESANNE

Arendab konkreetseid suhtlemisoskusi, nagu suhtlemise alustamine, küsimuste esitamine, vastuste kuulamine. Vastajate arvamuste kaudu saab õpilane kinnitust väärtuste paljususe kohta.

Näide

Eakaaslase arvamus: „Minu pinginaaber armastab väga oma sõpru ja koera Lorrit.”

Täiskasvanu arvamus: „Vanaema usub Jumalat ning tema arvates tuleb osata teineteisele andestada.”

Võimaluse korral ergutage klassis arutelu, mis puudutab kogutud andmete põhjal järelduste tegemist.

Ülesanne annab võimaluse kaasata õppeprotsessi ka täiskasvanuid (vanemaid, vanavanemaid, sugulasi jne), mis aitab luua toetavat fooni klassi õpikeskkonnale väljaspool kooli.

TV 11. ÜLESANNE

Arendab õpilase analüüsisoskust. Dilemmade võimalike lahenduskäikude kaudu suunab ülesanne õpilase tähelepanu asjaolule, et ühes või teises olukorras sobiv käitumine on suhteline ja sõltub paljudest teguritest.

Illustreerib läbi eluliste situatsioonide lahendamise, kui erinevaid asju inimesed väärtustavad.

A. Aitab analüüsida ühe ja teise käitumisviisi positiivseid ning negatiivseid tagajärgi. Toetab konkreetsete suhtlemisoskuste arendamist, nagu suhtlemise alustamine, küsimuste esitamine, vastuste kuulamine. Intervjueerimine aitab lihvida konspekteerimisoskust.

B. Vastuste võrdlemine paarilise vastustega näitab veel kord, et inimesed hindavad erinevaid väärtusi.

C. Annab õpilasele võimaluse analüüsida mingit oma elusituatsiooni.

Antud ülesanne võimaldab käsitleda ka raskemaid teemasid, seda vastavalt õpetaja ja klassi valmisolekule.

Näide

Katariina ostis endale imeilusa seljakoti – vähemalt nii ütles ta sõbrannale. Järgmisel päeval kuulis sõbranna, et klassiõel on varastatud kooli garderoobist punane seljakott, mille ta oli jope alla riputanud. Katariina uus seljakott vastas täpselt varastatud eseme kirjeldusele. Mida teha?

TV 12. ÜLESANNE

Juhib tähelepanu asjaolule, et väärtushinnangud muutuvad elu jooksul. See, kuidas õpilane mõtles lapsepõlves ja mida ta peab oluliseks täna, võib erineda, teisalt võib mõni asi säilitada tähtsuse kogu elu.

Näide

TV 13. ÜLESANNE

Aitab näidata õppimist positiivses valguses. Õpilane ei pruugi alati näha otsest kasu selles, mida ta koolis õpib. Oluline on suunata teda rakendama oma teadmisi igapäevaelus. Tulevikku puudutava küsimuse puhul saab rõhutada, et õppimine ei piirdu vaid keskkooli ja/või ülikooli/kutsekooliga. Õppida on võimalik ka väljaspool kooliharidussüsteemi.

Näide

Õppimisest tulenev kasu: Sõitsime vanematega puhkuserreisile Skandinaaviasse. Olin uhke selle üle, et oskasin juba kodus joonistada paberile sõidumarsruudi, mis kulges läbi mitmete linnade.

Mida sooviksin õppida tulevikus: Tahaksin teada, kuidas tekib elekter. Mis keelt räägivad eskimod? Kuidas käituda tööintervjuul?